

ข่าวประจำวันอังคารที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558

จากหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก

ทำนาเปียกสลับแห้ง..แก้งข้าว นวัตกรรมทางเลือกขามน้ำมีน้อย : โดย...ดลมนัส กาเจ

หากดูข้อมูลจากการทำนาปรังในประเทศไทยในเขตพื้นที่ชลประทาน พบว่าเกษตรกรต้องใช้น้ำอย่างน้อย 1,200 ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่ 1 ไร่ เนื่องจากต้องมีน้ำขังในนาตั้งแต่เริ่มดำนาจนข้าวออกรวง ขณะที่สภาพภูมิอากาศในประเทศไทยช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมาประสบปัญหาฝนทิ้งเป็นเวลานาน ส่งผลให้น้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำของเขื่อนต่างๆ เหลือน้อยลงทุกปี และไม่เพียงพอต่อความต้องการของภาคการเกษตร อย่างปัจจุบันน้ำในอ่างเก็บน้ำของเขื่อนขนาดกลางและขนาดใหญ่ 33 แห่งทั่วประเทศ เหลือน้ำเพียง 43,384 ลูกบาศก์เมตร จากความจุ 70,370 ลูกบาศก์เมตร ในจำนวนนี้มีน้ำที่สามารถใช้ได้จริง 19,881 หรือ 28% เท่านั้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการทำนาปรังเนื่องจากน้ำไม่เพียงพอ

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้หลายหน่วยงานพยายามที่จะหาแนวทางในการทำนาที่ประหยัดน้ำให้มากที่สุด ล่าสุดกรมชลประทานร่วมเครือข่ายนานาชาติด้านน้ำและระบบนิเวศในนาข้าว (International Network for Water and Ecosystem in Paddy Fields, INWEPF) บริษัทสยามคูโบต้าคอร์ปอเรชั่น และสำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา ได้ดำเนินโครงการ "การทำนาเปียกสลับแห้ง แก้งข้าว" ซึ่งพบว่าทั้งประหยัดน้ำ ประหยัดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตด้วย และมีการนำร่องก่อน 4 ภาค ในจำนวนนี้ได้เลือกพื้นที่ของนายสุพรรณ เประนาถ ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำแม่โกน บ้านสันทราย อ.พัว จ.เชียงใหม่ วัย 58 ปี เป็นพื้นที่นำร่องในภาคเหนือ และได้เปิดโครงการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีนายเลิศ วิโรจน์ โกวัฒนะ อธิบดีกรมชลประทาน เป็นประธาน

นายเลิศวิโรจน์ กล่าวว่า การดำเนินโครงการทำนาเปียกสลับแห้ง แก้งข้าวนั้น ได้มีการศึกษาวิจัยมาก่อนและพบว่าสามารถลดปริมาณการใช้น้ำในการทำนาข้าวได้ถึง 28% ของปริมาณน้ำที่ใช้ในการทำนาแบบทั่วไป ซึ่งโดยปกติจะใช้น้ำปริมาณ 1,200 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ แต่ถ้าทำนาแบบแก้งข้าวจะใช้น้ำเพียง 860 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่เท่านั้น

การแก้งข้าวนั้น จะปล่อยให้ข้าวขาดน้ำในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้รากและลำต้นข้าวแข็งแรงส่งผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตและการสร้างผลผลิต โดยเริ่มต้นจากการขังน้ำในแปลงนาที่ระดับความลึก 5 ซม. ในช่วงหลังปักดำจนกระทั่งข้าวอยู่ในช่วงตั้งท้องออกดอก จึงจะเพิ่มระดับน้ำในแปลงอยู่ที่ 7-10 ซม. จากนั้นจะปล่อยให้ข้าวขาดน้ำครั้งที่ 1 ในช่วงการเจริญเติบโตทางลำต้น หรือข้าวมีอายุประมาณ 35-45 วันเป็นเวลา 14 วัน หรือจนกว่าระดับน้ำในแปลงลดลงต่ำกว่าผิวแปลง 10-15 ซม.หรือดินในแปลงนาแตกกระแหง จากนั้นถึงปล่อยน้ำเข้านา จนกระทั่งข้าวแตกกอสูงสุด หรือข้าวอายุประมาณ 60-65 วัน ก็จะปล่อยให้ข้าวขาดน้ำครั้งที่ 2 เป็นระยะเวลาอีก 14 วัน

เขา กล่าวอีกว่า การทำนาแบบเปียกสลับแห้งนอกจากจะลดปริมาณการใช้น้ำแล้ว ยังช่วยลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยใช้สารเคมีและน้ำมันเชื้อเพลิงทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวลดลงจากไร่ละประมาณ 5,600 บาท เหลือประมาณ 3,400 บาท หรือราว 40% รวมทั้งยังทำให้คุณภาพของข้าวดีขึ้น เพิ่มปริมาณผลผลิตสูงกว่าไร่ละ 1,200 กิโลกรัม เกษตรกรมีกำไรเพิ่มขึ้นและที่สำคัญทำให้คุณภาพชีวิตของชาวนาดีขึ้น เยวชนรุ่นหลังๆ หันมาสนใจการทำนา ซึ่งจะเป็นการรักษาพื้นที่ชลประทานให้คงที่ เกิดความสามัคคีในชุมชนที่ไม่ต้องแย่งน้ำกันต่อไป

"จากการศึกษาจากข้อมูลพบว่า หากมีการขยายผลนำเทคโนโลยีการทำนาแบบเปียกสลับแห้งที่ว่านี้ ไปใช้เฉพาะนาปรังในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งในฤดูแล้งปี 2556/57 มีพื้นที่นาปรังทั้งสิ้นประมาณ 2.85 ล้านไร่ มีความต้องการใช้น้ำประมาณ 3,309 ล้านลูกบาศก์เมตร ถ้ามีการปรับมาใช้เทคโนโลยีการทำนาแบบเปียกสลับแห้งจะใช้น้ำเพียงประมาณ 2,217 ล้านลูกบาศก์เมตรเท่านั้น หรือประหยัดน้ำได้สูงสุดประมาณ 1,092 ล้านลูกบาศก์เมตร หากนำปริมาณน้ำจำนวนนี้ไปใช้ในการทำนาปรังจะสามารถขยายพื้นที่นาปรังได้อีกไม่น้อยกว่า 940,093 ไร่" อธิบดีกรมชลประทาน กล่าว

ด้านนายสุพรรณ บอกว่า มีอาชีพทำนามานานแล้ว โดยปกติการทำนาแบบทั่วไปหากปลูกข้าวหอมมะลิจะได้ผลผลิตไร่ละ 600 กิโลกรัมแต่เป็นข้าวเหนียวจะได้ไร่ละ 700 กิโลกรัมต่อมาในพื้นที่จะประสบปัญหาภัยกับการขาดแคลนน้ำ พอดีทราบข่าวว่า การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง แก้งดินใช้น้ำน้อย น่าสนใจ จึงศึกษารายละเอียด ก่อนที่จะตัดสินใจใช้ที่นากว่า 2 ไร่เป็นแปลงทดลอง เจ้าแรกของ อ.พัว้ว เมื่อปลายปี 2557 หลังจากที่ได้เริ่มทดลองมั่นใจว่าจะประหยัดน้ำและต้นทุนแน่นอน แต่ผลผลิตต้องรอดูก่อนเพราะเพิ่งเริ่มต้นเท่านั้น

การทำนาเปียกสลับแห้ง..แก้งข้าวนับเป็นอีกหนึ่งนวัตกรรมทางเลือกของเกษตรกร ในยุคที่ประเทศไทยกำลังประสบการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งนอกจากจะประหยัดน้ำแล้วยังประหยัดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตอีกด้วย

จุดประกายในการ"แก้งข้าว"

สำหรับที่มาของการทำนาเปียกสลับแห้ง แก้งข้าวนั้นว่าที่ ร.ต.ไพเจน มากสุวรรณ รองอธิบดีกรมชลประทาน บอกว่า มาจากการสัมมนาทางวิชาการที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดโดยเครือข่ายนานาชาติด้านน้ำและระบบนิเวศในนาข้าว ร่วมกับกรมชลประทานและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ เดือนสิงหาคม 2555 โดยมีการนำเสนองาน "วิธีการปฏิบัติงาน หรือกระบวนการทำงาน "ที่ดีที่สุด" คือ ประหยัด ปลอดภัยหรือที่เรียกว่า "Best

Practice" เรื่องการทำนาเปียกสลับแห้ง จากเครือข่ายชาวนาวันหยุด (สุภชัย ปิตฺวุฒิจากบริษัทสยามคูโบต้าคอร์ปอเรชั่น จำกัด) ที่มีประเด็นน่าสนใจคือการการทำนาใช้น้ำน้อย ลดต้นทุนในเรื่องของการใช้ยา ปุ๋ย น้ำมันสูบน้ำ แต่ผลผลิตที่ได้สูงกว่าการปลูกด้วยวิธีปกติ นับเป็นสิ่งหนึ่งที่จะดึงให้ลูกหลานชาวนากลับมาสนใจผืนนาของบรรพบุรุษและพร้อมรับช่วงต่อในรูปแบบของชาวนาวันหยุด เป็นต้น

"ประเด็นนี้เป็นที่สนใจของเครือข่ายนานาชาติด้านน้ำและระบบนิเวศในนาข้าว และกรมชลประทาน เพราะตรงกับวิสัยทัศน์ของกรมชลประทาน เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ป้องกันภัยจากน้ำและสงวนรักษาพื้นที่ชลประทานให้อยู่ 1 ใน 10 ของโลก จรงนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการสานต่อด้านความร่วมมือเกี่ยวกับงานวิจัยว่าประหยัดน้ำเท่าไร และควรส่งเสริมวิธีการนี้ไปในทิศทางใดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า ทั้งประหยัดน้ำ ประหยัดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตด้วย" รองอธิบดีกรมชลประทาน กล่าว